

rogva és dicsőítve zengi a «bérezes kis hazá»-t; Szilágyi Sándor élete főcéljának tüzte ki, hogy Erdély történetét nagyjában és részleteiben megírja. Kiaknázta az idevonatkozó országgyűlési emlékek, diplomáciai okiratok roppant bányáját, földérintette a XVI. és XVII. századi történelem sok homályát, mesterileg ecsetelte a Báthoryak, Bethlenek és Rákócziak korát.

Szilágyi Sándor 1827. augusztus 30-ikán született Kolozsvárott, hol atyja Ferencz, a történelem és nyelvészet tanára volt. Nagyon gondos nevelésben részesült és mikor más gyermek még csak a játékra gondolt, ő már irogatott; 15—16 éves korában csinos dolgozatai jelentek meg a «Regelő»-ben. Husz éves korában befejezte jogi tanulmányait, 1849-ben ő szerkesztette a Kossuth-tól alapított, nagytekintélyű «Pesti Hirlap»-ot. A szabadságharc lezajlása után igazi apostola lett a vigasztalás és bátorítás szellemének, irodalmi vállalatokat kezdett és maga köré gyűjtötte az eleségedt írókat meg költőket; Aranyt, Tompát, Jókait, Gyulaít, Szász Károlyt, Lévaít stb., kik mind személyes barátai voltak. Volt is sok baja a rendőrséggel és cenzurával, úgy, hogy a zaklatás elől vidékre ment tanárkodni. Nagy-Körösön Arany, Salamon Ferencz, Szász Károly, Mentovich, Tomory Anasztázzal együtt tanított és egyúttal hatalmas történetírói működést fejtett ki. Kilenz kötetre menő török-magyar oklevelet adott ki, kincsét érő adatait a török hódoltságának. Ezt követték a 20 kötetre rúgó «Erdélyi országgyűlési emlékek», a «Századok» 31 évfolyama, a «Történelmi Tár»-nak 20 és a «Magyar Történelmi Életrajzok»-nak 25 kötete, mely utóbbiak historiánk tudományát népszerűsíteni voltak hivatva. Legutolsó nagy vállalata a millenium alkalmából megindult, legjobb történelemszövegek által írott tizkötetes «Magyar Nemzet Története»; a sors megadta neki, hogy a korszakos mű befejezését megérje.

Az új alkotmányos kornak beálltával Eötvös József báró oldalán dolgozott a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban, innen az egyetemi könyvtár igazgatójává nevezték ki, melyet 22 év alatt európai színvonalra emelt, 1897-ben miniszteri tanácsosi címet nyert, ugyanezen évben ünnepelte meg tisztelőinek nagy seregétől környezve írásának félszázados jubileumát.

Munkái egész könyvtárat tesznek ki és felölelik az erdélyi történet minden korszakát. Megemlítjük közülök *Báthory Gábor*, *Bethlen Gábor*, *Rákóczy Zsigmond*, *I. és II. Rákóczy György*

történetét, *a Rákóczyak korát Erdélyben*, *Erdély-ország történetét, tekintettel művelődésére és Erdély irodalomtörténetét*.

Mint ember, a jószívűség és szeretetreméltóság netovábbja volt. A kinek valaha dolga akadt vele, sohasem feledi el a galamböszfejú öreg «Sándor bácsi» szelid mosolyát és lekötelező szivességét. Mindnyájunk fájó szeretete kísérte őt sírjába, melyet feledéssel daczoló dicsőség övez. X. y.

AZ ORINOCON FÖLFELE.

Írta Verne Gyula. Fordította Gaal Mózes. 4

IV.

Az első érintkezés.

Las Bonitasban lakik a Caura folyó mentén elterülő kerületnek a kormányzója. A helység maga a folyó jobb partján fekszik, csaknem ugyanazon a helyen, a hol hajdanában az Altigracia nevű spanyol hittérítő-telep állott. A spanyol-amerikai hatalomnak megalapítói tulajdonképpen a hittérítők voltak, s ezek bizony nem valami nagy örömmel nézték később, hogy német, francia és angol hittérítő társaik is buzgólkodnak az indiánusok megtérítésén. Még manapság is gyakran össze-összekocczanak a keresztény vallás hirdetői.

A las-bonitási katonai parancsnok ismerőse volt Miguel úrnak, s már annak idején értesült a tudósok útjáról. Mihelyt a gőzhajó horgonyt vetett, sietett a fedélzetre. A három tudóst meghívta reggelire, a «Bolivar Simon» ugyanis délután egy óráig vesztegelt Las Bonitas mellett.

Míg a három tudós a kormányzó lakása felé vette útját, Martial, a szigorú nagybácsi szintén megengedte unokaöcsének, hogy a partra szálljon, de természetesen ő kísérte. Így ödöngöttek Las Bonitas utcáin.

Las Bonitast nem kell valami tekintélyes, modern városnak képzelnünk. Apró, gunyhó-szerű házikókból állott, melyek a tropikus ég alj dús-flórájának közepette épültek. Néhol valóságos palma-ligetek voltak, erős törzsű chaparó-k, melyeknek messze elágazó hajtásai egymásba fonódtak; legyező formájára szétálló levelű pálmák; továbbá copany-ferák, óriási, elágazó mimózák, melyeknek halvány rózsaszínű és kemény rostú szárai vannak.

Jean és Martial őrmester gyönyörködve nézték e pálmaligeteket, az ágakon himbálózó, egymással kergetőző kis majmokat, melyeknek Venezuelában se szeri se száma. Mintegy tizenhat fajtája él e majmoknak Venezuelában; rikácsoló, alkalmatlan kis állatkák ezek, de korántsem veszedelmesek. Egyiknek-másiknak irtózatos hangja van, főleg az oluata-majomnak.

Mind mélyebbre batoltak be a palmaerdőbe. Egyszer csak megszólalt Martial:

— El kellett volna hoznom a puskámat!
— Talán majmot szeretnél löni? — kérde tőle Jean.

— Majmot? . . . Azt éppen nem, de hátha más-fajta állattal is találkozunk? . . .

— Szó sincs róla, kedves bácsi! Ugyancsak messzire kellene mennünk, hogy ragadozó vaddal találkozzunk. Majd ha feljebb haladunk az Orinocón, ott bizonyosan lesz módunk benne, hogy a puskát vegyük elő s védelmezzük magunkat.

Martial erősen makacszkodott, hogy de bizony el kellett volna hoznia a puskáját, mert a katoná ne induljon el fegyvertelenül hazulról. Ezúttal fölösleges lett volna a puszka, mertholmi méz- és halevő medvével s az örökké alvó, lomha lajhárral találkozhattak esupán, ezek ellen pedig nincs szüksége az embernek védekezésre.

Csupa apró, ártatlan rágicsáló vadat láttak a pálmaligetben; a lakosok pedig meszticiek, egy-két indiánus törzsbeli is lakik a meszticiek között, de ezek szalmakunyhóikból ritkán mozdultak ki — főleg az asszonyok és a gyermekek.

Mintegy három óráig tartott a séta, derekasan elfáradva tértek vissza a «Bolivar Simon» fedélzetére, hogy reggelizzenek. Ugyanekkor ültek asztalhoz a tudósok a kormányzó ebédlőjében, s a tárgy, mely szőnyegre került, természetesen nem lehetett egyéb, mint az Orinoco-kérdés. Élénk vita fejlődött ki, mint rendesen, sőt ez alkalommal is kissé elmérgesedett. A kormányzó, mint finom tapintatú házigazda, ügyesen másra fordította a beszéd sorát:

— Uraim, nem tudják, hogy van-e a «Bolivar Simon» fedélzetén olyan utas, a ki egészen San-Fernandóig megy vagy esetleg azon túl is?

— Alig hinném — felelé Miguel. — Nagybácsi részét Coicaraig mennek, s onnan az Apuron fel Columbiába igyekeznek.

— Ha csak az a két francia nem tart velünk — jegyzé meg Varinas.

— Micsoda? Két francia? — kérde csodálkozva a kormányzó.

— Úgy van, egy öreg és egy ifjú francia — mondá Felipe. Mind a ketten Ciudad-Bolivarban szállottak fel.

— Vajjon hova igyekeznek? — kérde a kormányzó.

— Nem lehet azt tudni — viszoná Miguel, — nem igen beszédesek, főleg az öregebbik nem. Állig begombolkozik, s nagyon mord szemmel néz arra, a ki az ifjabbhoz — a ki nyilván unokaöcsese neki — közeledik. Nyers katoná, a ki szigorúan örködik a gyámfia felett.

— Igazán sajnálom magam is azt az ifjút — tévé hozzá Varinas.

Olykor-olykor mintha könyvet látnék a szemében, mikor nagybátyja gorombán reá rivall.

A derék Varinasnak fogalma sem volt arról, hogy Jean ellátogatásának mi az igazi oka, szegény fiú olyankor a bizonytalan jövőre

gondolt, s világért sem a nagybácsi szigorúsága keserítette el.

A kormányzó módfelett érdeklődött a két francia iránt.

— Valóban szeretném tudni, hogy mit keres az a mord nagybácsi s az érzékeny unokaöcs az Orinoco felső vidékén. A francziák merészek és vállalkozó szelleműek, megengedem, de Dél-Amerika járatlanabb vidékeinek kikutatása már több francia felfedezőnek az életébe került. Csak Chaffanjon-nak sikerült az Orinoco-forrás vidékéig elhatolnia . . .

— Ha ugyan az igazi Orinoco forrása volt

GYÖNYÖRKÖDVE NÉZTÉK A PÁLMA IGETEKET.

az! — pattant fel Varinas, a ki nem tűrhette, hogy szent meggyőződésével ellenkezőt állítsanak.

— Úgy van, úgy, ha az az Orinoco forrása volt — vélekedik a házigazda, — egyébiránt ezt a vitás kérdést önök majd el fogják dönteni, uraim... Mondom, hogy az a bizonyos Chaffanjon ép bőrrel került haza, s a halálos veszedelmeket szerencsésen kikerülte. De hát a mi büszke folyamunk, a fenséges Orinoco, különösen vonzó erőt gyakorol a francziákra; így például a «Bolivar Simon» fedélzetén levő két franczián kívül...

— Igaz... igaz — vágott közbe Miguel, — ezelőtt néhány héttel megint két franczia indult el Orinoco-kutató útra.

— Az egyik huszonöt-harmincz éves fiatal ember lehet, Helloch Jakabnak hívják, a másik Germaine Paterne, holmi természetudós, a kit az Orinoco vidékének faunája, florája meg egyéb sajátossága vonzott ide — mondá a kormányzó.

— Nos, nem hallottak azóta semmit róluk? — kérde Felipe.

— A világon semmit, uraim. Annyit tudok csupán, hogy Cairocoban egy csónakot béreltek, Buena-Vista és La Urbona mellett elhaladtak, s aztán az Orinoco jobb partján felfelé indultak el. Hogy azután mi történt velök, arról nem szól a krónika.

— Reméljük, hogy nem jutottak a rabló quivas-ok körmei közé, kiknek — a mint mondják — mostanság valami Alfonz nevű, Cayenneből megszökött gályarab a vezérük.

— Ugyan? Igaz volna?

— Úgy mondják, s nincs okunk rá, hogy a hír valóságában kételkedjünk. A merész francziák esetleg szerencsésen elkerülték a rablókat, s egyszer csak valamely szomszéd falában megjelennek. Egyébiránt azt is mesélik, hogy messze keletre még egy másik európai ember is hatolt, egy spanyol hittérítő. Esperante a neve. Ez a jámbor szerzetes San-Fernandóból kiindult és az Orinoco forrásáig jutott... sőt a Roraima közelében a Santa-Juana nevű keresztény községet alapította.

— Merész egy vállalat! — jegyzé meg Miguel.

— Bizony merész, sőt bizvást vakmerőnek is mondhatjuk — folytatá a kormányzó. Képzeljék csak el, uraim, minő türelem, hősies lélek, vallásos rajongás kellett ahhoz, hogy Esperante atya éppen a legvadabb és legveszedelmesebb indiánusok közé, az úgynevezett guachoritok közé menjen, s hirdesse Krisztus tanait.

Az idő gyorsan telt, s a tudósok sok érdekes földrajzi és ethnográfiai apróságot tudtak meg a beszédes kormányzótól, s dél felé megköszönték a szíves vendéglátást, vissza indultak a hajóra. A házi gazda elkísérte vendégeit, s velök még a hajó fedélzetén is beszélgetett.

Martial és unokaöccse szintén ott állottak a közelükben, s midőn az őrmester megpillantotta a kormányzót, így szólott halk hangon Jeanhoz:

— Te, az az úr nyilván valami tábornok. Olyat mutat civilizált ruhában is.

— Meglehet, hogy az, kedves nagybátyám.

— Azt mondják, hogy Amerikában minden harmadik ember generális. Miért ne lehetne ez az úr is az.

— Nagyon értelmes areza van — jegyzé meg Jean.

— Az is meglehet; hanem én inkább a mondó volnék, hogy kíváncsi, mert minket már négy percze folytonosan szemmel tart... pedig mi köze hozzánk, főleg pedig hozzád...

Csakugyan, a kormányzó érdeklődéssel nézte a két francziát. Szerette volna tudni, hogy utazásuknak ezen a vidéken mi a célja. Felfedező útra csak nem indulhat egy tizenhat éves, gyöngye ifjú, mint az a fiatalabbik. A kormányzót annyira bántotta a kíváncsiság, hogy a tudósoktól elválva egyenesen Martial és Jean felé közeledett.

(Folytatása következik.)

SZÁSZ DOMOKOS.

(1899.)

Halottja volt a tudománynak, az ujságírásnak s halottja volt az ev. ref. egyháznak is. Az a hatalmas, öles termetű férfiú, a kinek bizalmat keltő arezát úgy meg szoktuk látni a főváros utczáin is, az az erős akaratú, akadályokat ismerni nem tudó egyházfejedelem, a ki századok mulasztásait egy pár évtized alatt akarta helyre hozni s a kit a katolikus klerussal való versenyében némely ősi hagyományokhoz mereven ragaszkodó és függetlenségét veszélyeztetve látó ember állított meg néha-néha egy időre: merész álmaival, idealis terveivel, kiállt az útból, elhallgatott, esendes emberré vált.

Szász Domokosról, Erdély ev. ref. egyházának püspökéről van szó. Szász Domokosról, a kit nemesak hatalmas szervező képessége, nemesak az ahhoz szükséges kiváló adományok tettek alkalmassá oly fontos állás betöltésére, hanem az a lélek, melyben nevelkedett, a képzettség és nevelés, a melyben részesült, a munka, melyet végzett, a mely e decorumot számára megteremtette.

Halála nagy veszteség a ref. egyházra, mely benne egyik fajtát siratja, nagy veszteség ez egyház másik püspökére, Szász Károlyra, a költőre nézve, a kit benne testvérétől fosztott meg a halál.

Mi fájdalommal és részvéttel álltunk ravatalánál, fájt a tudat, hogy elvesztettük ezt a kiváló embert, részvét töltötte el szívünket a testvér iránt, a kit igazi mély fájdalomában vigasztalni nincs méltó szavunk.

ARANY JÁNOS «TOLDI»-JA.

A *Tanulók Lapja* számára.

4

A nádasban bújkálva farkasveremre akad, megküzd a farkasokkal, s megöli azokat, melyek az ő farkasát, bátyját juttatják eszébe. Anyjától azon-

Három napig bújdosik; a negyedik nap estéjén Pest alá ér, a temetőben az özvegy asszonnyal találkozik, kinek két fiát párbajban megölte egy cseh vitéz. Toldi anyjára gondol, átérzi az özvegy fájdalmát, s boszút fogadva indul a városba. (VII.)

Bátyja pedig a királyhoz megy, s farizeus

(Strobl Alajos műve.)

TOLDI MIKLÓS ALARJA ARANY JÁNOS SZOBRÁN.

ban nem tud búcsútlanul távozni, ezért a két farkast vállára véve hazafelé indul. (V.)

Alvó bátyja mellett feltámad benne a gyilkosság gondolata, de csak a két farkast helyezi melléje. Elszakad bánkódó anyjától, mert a farkaszagot érző kutyák vonítanak. Menekül bátyja és üldözői elől. (VI.)

arezezal elmondja öccse esetét. De a király átlát szándékán és annak igéri a gyilkos vagyonát, ki a cseh bajnokot legyőzi. György a királytól eltávozva majd megőrül dühében. (VIII.)

Miklós Pest utczáin kóborol, a vágóhidről elszabadult bikát megfékezi, a miért a mészárosoktól sok májat kap, de éjjeli szállásra sehol be nem

fogadják. Eszébe jut anyja, az özvegy, annak tett fogadása, a melyet nem teljesíthet, mivel sem ruhája, sem fegyverze nincs. Visszamegy a temetőbe, azt hívén, hogy még ott találja az özvegyet, s elkérheti tőle fiainak fegyverzetét, de reményében csalatkozva alszik el a holtak tanyáján. (IX.)

Álmából lódobogás veri föl; az öreg Bencez jön, kit aggódó anyja küldött fia fölkeresésére, s cipőbe sütve Miklósnak száz aranyat hoz. Miklós örömeiben nagy mulatságot esap a csárdában. (X.)

Hajnalban megindul lovagi ruhát vásárolni. A cseh vitézzel megküzd, s a kegyelmet kérőnek megkegyelmez, de midőn az orozva hátulról akarja megtámadni, fejtét levágja. A nézők örömrivalgásban törnek ki. (XI.)

A király magához hivatja, s megkegyelmez neki, saját kardjával megajándékozza, bátyja jószágát is neki akarja adni, de Miklós nem fogadja el. Györgyöt a király száműzi udvarából, Miklóst pedig magához fogadja, kinek öröme teljes lesz, midőn gyönyörtől reszkető édes anyját szeretettel keblére ölelheti. (XII.)

VI.

A Toldi alapeszméje.

Mint az elmondott tartalomból kitűnik, Miklóst György apjuk korai halála után otthon marasztotta, parasztnak nevelte, hogy butának maradván, annál könnyebben elkaparíthassa az egész vagyont a maga számára, de Miklósban a nemesebb természet nem tagadja meg magát, bátyja igazságtalan bánása miatt kitör, elégtételt szerez magának a rajta elkövetett sérelmekért.

Egyetlen vágya katonává lenni. Elbújdosik, de anyja iránt való szeretete nem engedi őt búcsútlanul távozni; bátyjának iránta tanusított rossz indulatát sem hagyhatja szólanul, s az ágya szélére fektetett farkasok által tudára adja, hogy megölhette volna. Pestre megy, legyőzi a cseh vitézt, s a királytól nemcsak kegyelmet nyer, hanem hősi tette jutalmául fényes állást is.

Látjuk tehát, Miklósban a jó megjutalmaztatik, Györgyben a gonosz megbűnhődik. Ez az ellentét az, a melyből áll az élet, tudniillik a kettőnek egymás ellen való küzdelméből. Azon tettek összegét, mely ezen küzdelemben megnyilatkozik, nevezzük jellemnek; Miklós tehát jó jellem György pedig rossz jellem.

Aranynál mint látjuk, két főszemély van: Miklós és György. Elbeszélését szövevényesebb azért

nem tette, mert előtte elbeszélésének képe a magyar népmese volt.

A magyar népmesék általános jellemző tulajdonsága, hogy bennük az ifjabbik testvér elnyomatik az erősebbtől és idősebbtől, a mostoha testvér az édestől, de jó tulajdonainál fogva az elnyomott győz.

A pogány vallásban a jó és rossz, mint istenségek voltak személyesítve; a keresztény vallásban is ilyen személyesítésül szolgál az angyal és ördög. A népmesékben és az ősi vallásban előforduló hitregékben a jó még életében elveszi jutalmát.

Ezt tanulta Arany finom megfigyelő képességével a néptől; a gonosz bűnhődését, a jó jutalmát tünteti fel költeményeiben, a két testvérnek, Miklósnak és Györgynek egymás ellen való küzdelmében. Ezért mondjuk, hogy Arany Toldija népies.

Hős idilli képek sorozata a Toldi, mondja Gyulai Pál, fő motívumai a testvéri versengés, az anyai és fiúi szeretet, eselédhűség, duzzadó ifjúi erő nyugtalansága, mely lerázza magáról a viszonyok jármát, fölfelé tör, s a diadal első mámorát élvezi. Az ifjúság derüje, napfénye ömlik el rajra, mely áttöri a felhőket, s távol vidékek esábitó körrajzára világít.

VII.

A «Toldi» felosztása.

Az elbeszélő költeménynek három főrésze van, ú. m.: bevezetés, tárgyalás, befejezés. A bevezetésben megismertet bennünket a költő a főszemélyvel, az elbeszélés hőisével. Arany János Toldit *becsvágyónak* tünteti föl, midőn vitézségre szomjazó lelke a perzselő nap hevében őt pihenni nem engedi, mert a távolból csillogó fegyvereket vesz észre. *Nagy erejűnek*, midőn Laczfynak a Budára vivő utat nyomó rúddal mutatja, egyszerűs mind *önérzetesnek*, midőn azt, a parasztnak szólítás daczára szó nélkül teszi. Hiszen külsejéről nem lehet valakit megítélni, hogy úr-e, vagy paraszt!

Testvérét szeretőnek, midőn tárt karokkal siet György üdvözlésére, *anyját szeretőnek*, midőn halálos csapásra fölemelt karját leereszti, mikor édes anyja közéjük szalad.

Nagylelkűnek, mert a henzegő katonák ingerkedéseire nem felel, számba sem veszi őket, mert hisz eperszem volnának haragjának. Ha mindjárt felingerülne, nevetségessé válna, mert nagy ereje tudatában tünni nem tud; megbocsájtani csak a nagylelkű ember tud.

Eddig tart a bevezetés, még pedig azért, mert

a hős oly helyzetbe kerül, hogy két út közül választania kellett. Arany Toldijában Miklósnak vagy maradni, vagy menekülni kell; a mi eldönti sorsát, azt *bonyodalomnak* vagy *katastrophanak* nevezzük. A bonyodalomnak természetesnek kell lennie, azaz minden eseménynek úgy kell bekövetkeznie, hogy az az előzményekből következék, azt se jobbra, se balra csürni-csavarni ne lehessen, azaz Toldi Miklóst más helyzetbe, mint a milyenben volt akkor, mikor «a telek lábában» ült, hozni ne lehessen.

Hogy mindez természetesen következett, kitűnik György természetéből, jelleméből: ő az oka mindennek.

A szeretettel hozzá siető Miklóst eltaszítja, méltatlan szitkokkal illeti, sőt durván bántalmazza is. Miklóst azonban jó szíve visszatartja attól, hogy olyan bosszút álljon megszégyenítése okozóján, mint a milyent elkeseredett dühe sugallt. Az osztatlan vagyonra vágyó Györgynek ez nem volt elég. Nem bánta volna, ha a legények tréfából úgy megütik Miklóst, hogy többé részt ne kérhessen.

Miklós a dárda-ütést gyávaság nélkül nem tűrhette, a malomkövet csak azért dobta az őt ingerlő legények közé, hogy rájuk rezzentsen. Hogy egyet megölt, ez a forduló pont életében: menekülnie, vagy maradnia kell. Ha marad: veszve van, de természetellenesen is eselekednék. Ha semmi egyébért nem, csupán életfentartási ösztönből is menekülnie kellett; de ezt követelte tőle multja, becsvágya, jövője, becsülete.

(Folytatása következik.)

ZALÁN FUTÁSA.

A *Tanulók Lapja* számára írta Gaal Mózes.

Hire futamodott esakhamar, hogy eljött messze napkeletről a húnok testvére. Azért jött pedig el, mert Etele földjét magának óhajtja. Ott fogott tanyát a Bodrog-közben, s onnan ereszkedik alább erős bizalommal.

Mén-Maróthoz küldte legelsőbb követjét, Huba kisebb fiát, a tüzes Edömért. Izente Marótnak Árpád fejedelem:

— Bitangoltad eddig Etelenek földjét, magadat tartottad úrnak. Tudd meg, Marót, eztán Árpád lesz az urad. Békességben bírhatd a Meszeshegy alját Maros jobbik partján egész a Tiszáig, de évi adódat szolgál-tisztelességgel Árpádnak megküldjed, mert ha ujjat vonnál, rád esap a magyar kard, s bizony mindenedből csúfosan kiforgat.

Szörnyűkép megijedt Mén-Marót s felelt így: — Árpád üzenetjét megértettem, s annak ellene — mondjátok — tiltó szavam nincsen.

Kevesed magammal uramnak ismerem, csak abban, a mim van, meg ne károsítson. Én hajlandóságom csekélyke jeléül e kis ajándékot szívesen fogadja.

Ajándékul küldött cifra lószerszámot, sallangost; nagy gonddal készített takarót selyemmel himzettet, s tizszer ennyit ígért, ha kicsinyke földjén meg nem háborítja.

Ez alatt pediglen Bors vitéz fent jára erdőbérzes táján Hún-bérez lejtőjének. Pásztor-nép fogadta merő alázattal, térden esenkedtek, hogy őket ne bántsa; kunyhóikban kincset hasztalan keresne. Vad került útjába, hogy az erdőn haladt, ágas-bogas szarvas, azt üzőbe vette, s vadász-buzgósága cserbe őt nem hagyta. És ime a szarvas hegynek vette útját, meredek hegy csücsán ledobbana végre, mintha kegyelemre várna üzőjétől.

Bors vitéz megállott a hegy meredekjén, s hogy alá tekintett, megigézte szívet a csoda-szép tájék. Meg is feledkezett az üldözött vadról, s emígy kiáltott fel:

— Hadúr úgy segéljen, ide visszatérek, s köből rakott sátram e csücsra vonom fel, itt fogok tanyát majd. Borsnak büszke vára felépüle később.

Merre szemök látott, így széledének el kalandos utakra a magyar vitézek. Vissza-visszatérve Árpád szállására, a közös tanyára Bodrog-kőze síkján, mit láttak, hol jártak el-elméséltették, s az új haza földjét: erdők gyakor vadját, folyó vizek halát, bársony-sima fűvét gazdag legelőnek eléggé dicsérni szóval nem is tudták.

Kalandoz hősöknek énekmondók nyomban hírét dalba fogták, szájról-szájra adták. Ha megmaradt volna, késő unokáknak szíve gyönyörködne agg regében... Az ám, ha megmaradt volna...

Ők maguk buzdultak nagyobb kalandokra, tetsző vala mindenek felett a háborús élet kenyeré, kívánták harczok zúr-zavarát, s nosza mind tüzeltek, mikor fejedelmi Árpád kürtöltette:

— Holdújulás után hetednapra minden vezér összegyűljön fejedelmi szálláson. Árpád fejedelem tanácsot ül velők.

Ki, a mibe kezdett, nyomban abbahagyta, sietett parancsát fogadni Árpádnak, kihez erős kötés: vér-eskü esatolta.

Hogy mind együtt voltak, szót emele Árpád: — Hadúrnak tisztesség, magyarok! Nagy szóra gyűjtöttelek egybe mind a nemzet színét. Békesség, szeretet megtermé gyümölesét, mert lám, miénk a föld le Mátra hegyéig, legyen miénk alább, addig, hol a Duna ölébe fogadja magyarok folyóját, a kanyargó Tiszát. Hallók minapában, hogy Zalán herczegnek vagyon ott tanyája, hozzá menjen még ma követünk. Ki mén el követségbe, szóljon?

Busa szemöldökü, széles vállú Kusid vállalkozott reá:

— Ha volna urdung a herczeg, én szemébe nézek ám magyarán. Az eszem sem kurta, tölem

szóru-szóra meghallja, mit izensz neki, Árpád vezér.

— Eredj fiam, Kusid, — kezdé újfent Árpád — eredj el Zalánhoz, s kevés szóval mondd el magyarok parancsát. Ez a parancs így szól: Árpád s a magyarok várakoztak eddig békés türelemmel, hogy bolgár Zalánnak követje eljőjön hódolattal. Nem jött, hát ő bánja. Etelétől maradt örökségül e föld húnok testvére, a magyar nemzetre, azért nagy sietve szedje sátorfáját, s álljon odébb békén; jó szántából elmegy, vagy ha nem — kergetjük. Eddig van a parancs, a többi ő lássa.

Kusid aznap elment válogatott néppel, vitte a parancsot a bolgár Zalánnak.

No hiszen a herceg nem is egyszer, hanem

ENNYIT MORGOTT A HERCEGNEK: TE LÁSD A VÉGÉT.

kétszer elmondatta, s hogy megértse méltán elég annyi sem volt.

Felelt reá ekkép:

— Idegen, ezt mondd meg annak, a ki küldött: Zalán herceg kaczag az ő kívánságán, s ha álma gonosz volt, ébredjen fel abból, mert nagy kárát látja. Egy maréknyi földet, hogysem neki adna, inkább a Dunának vizét kiszorítja széles, mély ágyából, hadd nyelje el Zalán országát. Elmehetsz.

Kusid szemöldöke rándult erre nagyot, sűrű bokra alól szembogara csillant, s kardjának feje téven izmos kezét, búcsúzóul ennyit morgott a hercegnek:

— Te lásd el a végét!

Zalán herceg szava nagy bátoran hangzott, nem az esze sügta, hanem kevélysége. Mikor Kusid elment, nagy kedve megesappant, s olyanformát gondolt:

— Hátha nem jól tettem, balgán cselekedtem.

Azért gondolta ezt kevély Zalán herceg, mert a magyaroknak hírét már hallotta, s attól, a mit

hallott, reménye nem éledt, s akarta vagy nem, de borsózott a háta.

Nagysokára tudta magát felbuztatni, akkor sem a maga erejét számítá, hanem gyors futókat küldött nagy sebtében a görög császárhoz, s a szomszéd népekhez. Mondotta a magyart gyűlévész csordának, nem is harezra hívta, hanem vadászatra, kényes görög urak ilyen mulatságot kedvelnek úgy is.

Árpád meghallgatta Zalán feleletjét, haragra sem lobbant, kardjára sem csapott, arca komoly maradt és hideg a hangja:

— Duna vizét Zalán lehet, kiszorítja; országát az a víz lehet, elborítja, de a víz Hadúrnak napjától felszárad, s gazdag fű sarjad a megöntözött földön, az a fű kövérebb húsrá hozza marhánk.

A többi pediglen a kardunkra bizzuk. Megyünk Zalán ellen!

Hej, ha látta volna bolgárok hercege Árpád kemény népét, a mint készülődött a rettentő harezra! Öröm riongása mindenfelé hangzott, lakomára sem mén vigabban az ember, a mint a magyarok mentek a csatába, szemtől-szembe a hol állanak Zalánnal, s elveszik majd tőle Etele birtokát, Hún-bércz ölen levő leggazdagabb sikot.

Azonközben pedig Zalán sem ült veszteg, összeparancsolta megriadott népét, kincses ígérettel fölbátorította, s emlegette folyton, hogy nem maguk lesznek, mert nagy sereget küld oltalmazásukra a hatalmas császár szép Bizáncziumból. Váltig azt hajtotta, hogy hazug beszédet hord a hirnek szárnya a magyar nemzetről; nincsenek is sokan, nem is oly erősek, s láttára bolgárnak, s érez-mellü görögnek, bizony a magyarok futásnak erednek.

Hitte, a ki hitte; mert az ember olyan, hogy az első hirnek szellője gyakorta erősebben csap rá, mint később érezi fergeteg zúgását. No de a

görögök vas-vértes ruhákban, iszonyú dárdákkal, csillogó sisakkal sűrű, tömött sorban megérkeztek délről, s császár jóakaróját szóval elémondták Zalánnak iziben:

— Kérésedet, herceg, a császár, mint látod, zokon nem vevé, sőt meghallgatta kegygyel. Szép sereget küldött a te oltalmazásra, hanem azt izeni, hogy te se felejtse el évenként adódat jobbágyi kezddel Bizánczba elvinni, s ahogy parancsát te meghallod, egyébre még csak ne is gondold, csak szófogadásra.

Zalán megörvendett a görög seregnek, s most már bizton nézett a jövő elébe; most már arra gondolt, hogy kiüzi majdan Hún-bércz szorosán is a magyart, s hatalmát Mátra hegyén túlra büszkén kiterjeszti.

Mert ilyen gyermek az ember reménysége, ha egyszer rózsaszín világa fellobban, az egész világot magához ölelné, csillagot szedne le a mennyboltzatról.

Alpár mezejére vezette seregét fejedelmi Árpád.

Csekélyke halomra vonatta fel sátrát, s onnan igazgatta, ki merre siessen, félkaréjban őket mind felállította; s kiben túlságosan égett a buzgóság, okos értelemmel lecsillapította.

Hadúr akkor nyitá fel gyémánt-tűz szemét, s mire egy sugara tévedt nap-szemének, riadva osont el hajnali szürkület homálya; felszállott, szétfoszlott éji tündér-szötte ködfátyol, s a szemnek határt más nem szabott, csak ő gyengesége.

Árpád a halmon állt, komoly arcát a nap biborszínre festé, s gyönyörködve siklott végig a napsugár dali nagy alakján, s játszott éreza paizsa ezüst ezifraságán. Hát senki nem mondja:

— Ime, Árpád áll itt!

Megakad rajta az idegen szem tüstént, olyan fejedelmi volt egész mivolta.

Napfelkeltét várta, s hogy fölkele a nap, feléje fordítá nagy bizodalommal arcát Árpád vezér, és így fohászzkodott:

— Hadúr, tiéd legyen e nap dicsősége, de rajtunk száradjon szégyene, mert kardunktól függ csak a harez diadalma. Te nagy kegyelmednek áldását éreztük, mikor ide hoztál Nagy Magyarországból...

Rövid volt a fohász, de Hadúr meghallá, s volt gondja hős Árpád küzdő seregére.

Buzdítás sem kellett magyar vitézeknek, lobogott szemökben harez emészto tüze, megfeszült a vastag ér izmos karjukban, s tollas nyilaknak szárnyat adott érez-húr pattogó zúgása.

Alpár mezőnek pázsitja nem sejté, hogy iszapossá lesz sok vérnek miatta, mely pataként foly ki bolgár, görög szivből, s tarka fejü virág fürdik meleg vérben, s újabb tenyészésre vér harmat nem kelti.

Görög érez-paizsán kifog a buzogány,

mellek vas-pánczélán rést üt az aczél-kard, s útját nehéz dárdák be gyakran elvétik, mert gyors mozgással a magyar forog jobbra, hirtelen csap balra, iramodva eselt hány, s rejtekből életör iszonyatos hévvel.

Görögöt a bolgár szaladásra oktat, magukkal ragadják, fut már magától is a nyomorult Zalán; gögös szavú herceg lopja az életét, gyors lovára bízza, még csak vissza sem nézett veszett országára. Kifutna, ha tudna az egész világból, mert elég volt látni Árpádot a csatán, Árpád fejedelmet, ki Zalánt kereste, nevét kiáltozta:

— Büszke Zalán, jöszte! Térítsd ki medréből Duna vizét, s áraszd országodra, a mint hetyke szóval mondtad! Állj meg, Zalán herceg!...

Bomlott hadirendből csapatok kiváltak, s tájtékos lovakon délnek száguldottak. Hova futnak, hova — nem tudta egyik sem, csak a halál szörnyü képe riasztotta.

Bolgárnak, görögnek futása így esett; így esett futása a gögös Zalánnak, így tette rá kezét diadalmas Árpád Tisza-Duna között a nagy rónaságra.

Hadúr segítette magyar vitéz kardját dicső győzelemre.

AZ ALPÁRI HARCZ.

SILBERSTEIN-ÖTVÖS ADOLF.

A Tanulók Lapja számára.

Szomorú történet.

Volt egyszer egy csúnya, nagyon csúnya téli nap nagy Magyarországon. Esett az eső, tombolt az orkán estétől reggelig: igazi istenítélet ideje. Lassan, komoran telt el az éjszaka s mire felvirradt a reggel, még nagyobb lett a szomorúság. Híre terjedt mindenfelé, hogy ezen a borzasztó éjjelen éjfél felé meghalt Magyarország legnagyobb történettudósa, reggel pedig kimagasló szinibírója húnnya be szeméit.

Az egyik: agg férfi, Szilágyi Sándor, a ki magasztos feladatát betöltötte, a másik még alig érte el élete derekát, midőn a könyörületlen halál utólerzte. Ez volt Silberstein Adolf.

Egyszerű név, mely szinte bántja a magyar fület idegen hangzásával. Nem hinné el az ember, ha nem tudná, hogy ez a férfi elsőrendű helyet foglal el a magyar bölcsészet, dramaturgia és bírálat történetében.

Silberstein-Ötvös Adolf emlékéért kegyeletesen kell ápolni a magyar ifjúságnak; rászolgált arra istenadta tehetségével és a magyar föld iránt való végtelen szeretetével.

1861-ben egy 16 éves magyar ifju jelenik meg az ős lipesei egyetemen. Silberstein, az apja kívánsága folytán, az orvosi tudományokat hallgatta, de hajlamai a filozófiához és a nyelvtudományokhoz vonzották. A következő esztendőben Berlinben megtanul egy negyed év alatt szanszkritul s eredetiben olvassa a *Mahabharatá*-t. Pár esztendő múlva megszerzi a doktori oklevelet. Ekkor, 21 éves korában, az egyetemi kancellár felszólította, hogy tartson, mint magántanár, előadásokat a nagy lipesei egyetemen. De ő már eltökélte, hogy az újságírói pályára lép s a megfizetelő felhívást visszautasította. Ez a lépés döntő volt pályájára nézve: kettő között kellett választania: a nyugalmas egyetemi tanárság, vagy a lázas újságírói pálya kell-e? Ő az utóbbit választotta.

Négy év alatt babért babérra kötött ifju homlokán. Ekkor megszállotta a honvágy. Hazatért, hogy özvegy anyját, árva testvéreit gyámolíthassa.

És a fiatal embernek, a kit ott kint a külföldön elkényeztetve tiszteltek: itthon küzdeni kellett. Lipcséből csak Temesváron át juthatott fel Pestre. 1882 óta állandó munkatársa volt a Pester Lloydnak, miután 10 évig dolgozott belé s itt maradt,

míg csak a súlyos betegség ki nem ütötte kezéből a tollat. Itt jelentek meg minta-kritikái. Ez alatt a hosszú idő alatt alig volt egy bemutató-előadás a budapesti nagy színházakban, melyen Silberstein ott ne lett volna, a melyről ő be nem számolt volna az olvasóközönségnek.

Mialatt ezeket a sorokat írom, előttem fekszik egy rakás kivágott és megörzött szinikritikája az utóbbi időkből. Nem is lehet talán ennél érdekesebb, sőt — hozzátehetjük — szórakoztatóbb olvasmány!

Egy magyar író műve ez német nyelven, francia esprit-vel megírva. Minden sorából kiesillan az igazság ereje, mely a szellemesség, az élez, a logika lepleiben jelenik meg előttünk.

Bibel der Natur című naturalisztikus irányú műve világszerte feltűnést keltett. Irt egy jeles regényt (magyar nyelven), hét kötetre menő dramaturgiai és bölcsészeti dolgozatot, részben magyarul.

De ennyit még nem elég mondani róla. Silbersteinnek más, nagyobb rendeltetése volt: az, hogy a magyar irodalmat és a művészetet a külföldön ismertté, becsültté tegye. Természetes, hogy ezért volt a német nyelv a fegyvere.

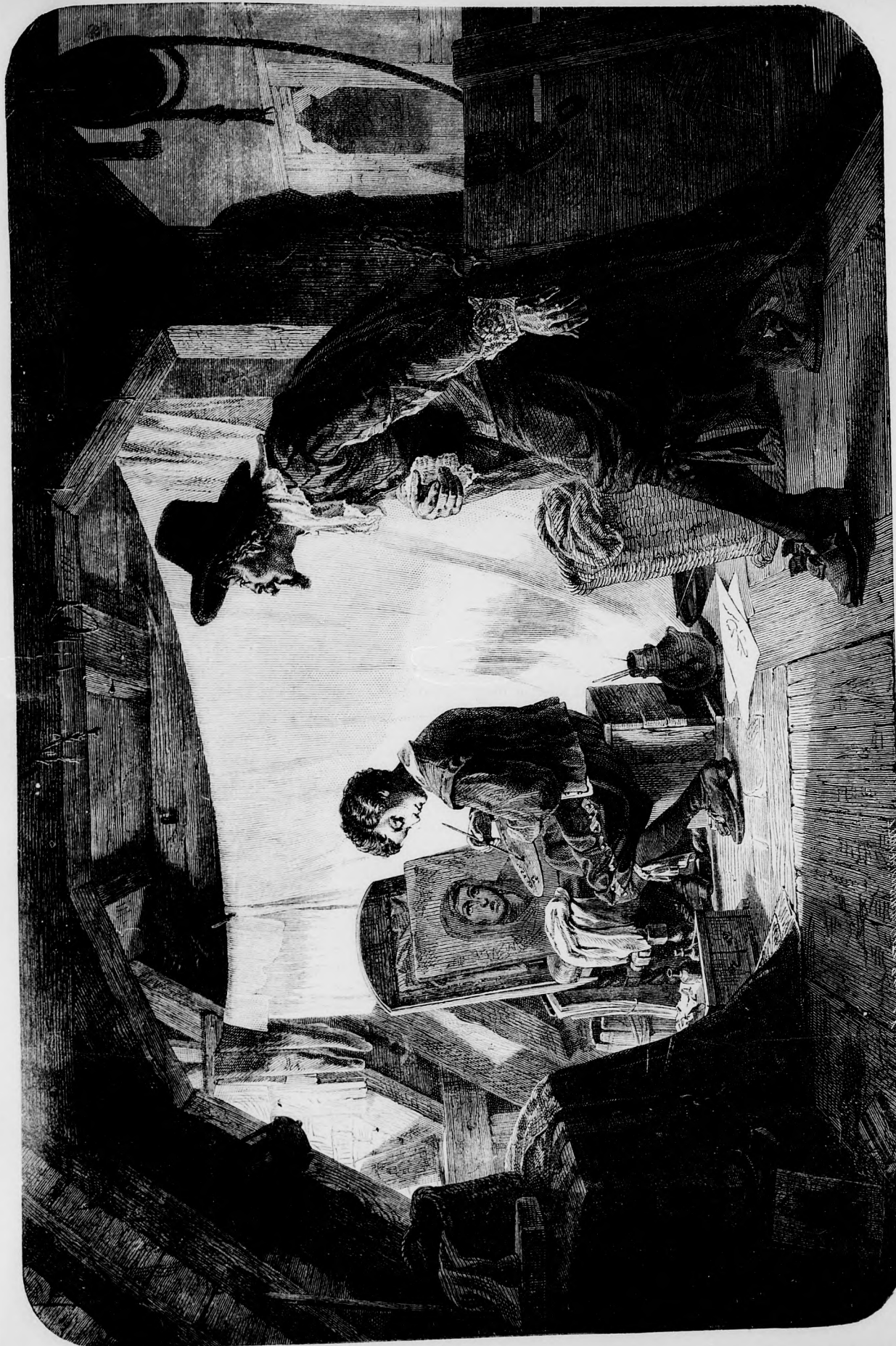
A magyar kultúra külügyministerének nevezhetjük. Jókainak néhány regényét ő fordította le, Mikszáthról pedig büszkén említi meg, hogy ő vezette be az európai irodalomba. A magyar művelődést mozdította elő kisebb-nagyobb czikkeivel egyetemi hallgató korától kezdve mindhalálig.

Ti olvastátok, kedves ifjak, Jókai «Tengerszemű hölgy»-ét. Annak a legszebb része a regény hősnének lelki hareza, mely azzal végződik, hogy a hős ellenáll a szinte ellenállhatatlan esábitásnak. Mehetne el messze, nyomorultan sínló hazájából, elvándorolhatna a «gloire» honába, lehetne ünnepe franczia író, mert kitűnően ir ezen a nyelven is. És mégis erőt vesz a csábitáson, itthon marad, mert nem bocsátja, nem engedi: egy darab rög, egy földdarab, a haza.

Ilyen volt Silberstein is. Elhalmozták volna kitüntetésekkel, híres — neves német tanár lett volna belőle, műveit sok millió ember olvasná, csak el kellett volna felejtkezni szülő hazájáról.

De neki mind az nem kellett, ő magyar akart maradni s az is maradt! * *Balkányi Kálmán.*

* A megboldogult jeles írónak egy fia maradt, *Leó*, a ki Budapesten jár főgimnáziumba. Röviddel édes atyja elhunya előtt néhány műfordítást küldött be hozzánk, melyekből alkalmunk nyílt megismerni szép tehetségét.
A szerkesztő.

A FIATAL RUBENST MESTERE MEGLEPI ELSŐ KISÉRLETÉNÉL.

AZ ELSŐ FESTMÉNY.

Képpel.

Stevensnek, a jeles düsseldorfi mesternek, itt bemutatott képe történetileg hiteles tényen alapszik.

Tárgya a világ egyik legnagyobb festőművészenek, *Rubens* Péter Pálnak életéből van merítve.

Rubens 1577-ben született. Homerost az ókorban hét város vallotta versengve a magáénak; Rubens két nagy város vitatta szülőföldjének: Antwerpen és Köln, míg végre a vita egy harmadik hely, a kicsiny *Siegen* javára dőlt el. Rubens még nagyon fiatal korában árvaságra maradt; özvegy édes anyja a tiz éves, szép arcú, nyájas, úriás modorú gyermeket De Ligne grófné udvarába adta apródnak. A kis Rubensnek azonban egészen más vágyak éltek és egy szép napon beállott Noort Ádám antwerpeni festő műtermébe művészinak.

Csak hogy a nagyratörő esemete nem érte be ám sokáig a festéktöréssel és keveréssel, meg a művészinak más ilyen nemes foglalatosságával. Titokban gyakorolta magát a festészetben és ugyancsak sok vásznat mázsolhatott tönkre abban a szegényes padlásszobában, a hol lakott. És bizonyára, ha eléfogta az ihlet, a műteremben a Noort mester festékei ő miatta töretlenül és keveretlenül állhattak. Alighanem így eshetett a dolog ama környüállások közt, melyeket képünk ábrázol. Noort mestert kizököntette hollandus flegmájából az ő művészinának «bliccelése», fogta magát és a padlásszoba nyitva felelt ajtaján hirtelen betoppant hozzá. Mit mivel a fizkó? Vásznon előtt ült és egy Madonnaképet festett. Hej, megrökönyödött a fiatal Péter-Pál, mikor mestere deus ex machina módjára felbukkant előtte. Azt se tudta, fiu-e vagy lány és szepegeve várta a kitoró vihart. De a derék piktornak menten vizzé vált a haragja, a hogy a festményt megpillantotta. Tanú rá a mi képünk, hogy nem boszankodik, hanem ámul-bámul. Azt látszik mondani: «Terítettét, micsoda gyerek! Még meglátszik rajta az anyatej és ő már Madonnákat pingál! Igazi oroszlanokölök!»

A bánatos Madonna képmásában az ifjú Rubens a saját édesanyja arcvonásait örökölte meg, kít a bálványozásig szeretett, úgy, hogy mikor ez 1608-ban meghalt, ő mély fájdalommal egy időre a kolostorba vonult. E vonások sok-

szor feltűnedeznek későbbi festményeiben, csak hogy ezek közt és a padlásszobában suttyomban festett alak közt egy egész élet tanulmánya terül el.

Azon időköz alatt az Ádám mester inasából világhírű művész lett, kiből a renaissance festői stíljét tetőpontját éri el. Az ókori művelődés remekeinek felújodása a képzőművészetek terén is elemi erővel hatott; a keresztény eget olympusi istenségekkel népesítették be. Michelangelo az Úristent Zeüsz típusában festette meg, Rafael és követői a Madonnát vénuszi szépséggel látták el. Ez az irány mutatkozik Rubensnél is. Művei sugároznak a fénytől, világosságtól, életől; fény és árnyék befejezett összhangban olvad egébe, és e mellett utólrhetetlen természetesség ömlik el az egészen. Az emberi test színét és a húst senki sem tudta úgy eltalálni, mint ő; bámuló kortársai azt mondták rá, hogy *vérrel fest*. Leghíresebb műve *A keresztől való levétel*; a mi Országos Képtárunk is bir tőle két nagyobb szabású alkotást: *Mucius Scaevolát* és *A szent családol*.

Roppant termékeny és roppant sokoldalú volt. Művészkedését megfelelő anyagi eredmény is koronázta, dúsgazdagon halt meg 1640-ben, örökösei csupán hátrahagyott festményeiért mintegy 300.000 forintot vettek be és ő még életében egy millió forintért adta el régiség- és műgyűjteményét Buckingham hercegnek. —ár.

BÁRÁNYFELHŐK.

Elbeszélés.

A *Tanulók Lapja* számára írta Teveli Mihály.

A foghúzás fájdalma élvezet abhoz a keserűséghez képest, melyet ilyenkor érez az ember.

A p—i gymnasium önképzőköri tagjai hagyományos lelkesültséggel dolgoznak. Soha tárgy hiánya miatt nem maradt el egy ülés sem.

A szeptember utolsó vasárnapján tartott föl-olvasó ülésen az előadó szerepére Holdassy Gyula jelentkezett a kör ifjusági elnökénél: Mór Bélánál.

Zsúfolásig megtelt a terem. Az elnöklő tanár úr azzal nyitotta meg az ülést, hogy a megjelent tagok nagy számán való örömét fejezte ki. Az alakuló ülés jegyzőkönyvének felolvasása képezte az első tárgyat. A kör tisztviselőinek választása autonóm módon történvén, nem csodálkozhatunk, hogy a megejtett szavazásnál meglehetősen szétágyztak a vélemények. Csak az ifjusági elnökre

nézve volt teljes egyetértés: «egy szavazat kivételével valamennyi választó Mór Bélára adta szavazatát». Azaz egykülönczödő pedig Holdassy Gyula volt. A jegyzőkönyv hitelesítése után a föl-olvasás következett.

Gyula oda ült az elnöki kathedra mellett föl-állított asztalhoz és megkezdte «*A kísértetek*»-ről című felolvasását. Általános derűtség közepette fejtegette nézetét és mások nézeteit a múltban és a jelenben ezekről a nem létező lényekről; különösen a népmesék gazdag kincséből aknázta ki. Többek közt Pusztafalva ördögmalmára is hivatkozott. Említett eseteket, hogy voltak nagy és bátor emberek, a kik majdnem kétségbeestek abban a hitben, hogy kísértetet látnak: például fölhozta a kör ifjusági elnökét, Mór Bélát, a ki bátor ifjú létere is magánkívül lett a fehér alakok megjelensékor.

A föl-olvasás befejeztekor felkelt helyéről Béla és a szokás ellenére ő kezdte a bírálók sorát:

Tisztelt gyűlés! Kivételképen tessék megengedni, hogy elmondjak egyet-mást a hallott értekezésről. Teljesen eltekintek a viszonytól, mely a felolvasó közt és köztem van, nem az adja ajkamra bírálatomat; de ki kell jelentenem, hogy ilyen kopott thémáról csak nagy szellem tud szellemesen írni. Avagy értekezés-e ez? Hol itt a rendszer? csupa frázis és össze-visszahányt kísérteties történet, a milyeneket a gyermekszobában szívesen hallanak, de ide nem valók. A mi azt illeti, hogy én magamon kívül voltam a fehér lepedőkbe burkolt gyerkőcök láttára, egyszerűen nevetséges; én akkor dühös voltam — sajnos — hogy olyan ostobának tartanak. Az értekezésnek semmi becsét nem tulajdonítok és jegyzőkönyvi köszönetet nem indítványozok a felolvasásnak.

— Helyes! Helyes! visszhangzott az egész terem.

De ez nem volt elég. Dósa Péter is jelentkezett bírálatra.

— Én, kezdé szavait, az értekezést minden kritikán alul állónak tartom, a melylyel nem érdemes foglalkozni. Sajnálom, hogy ilyen omenel kellett megkezdenünk felolvasásainkat; de hogy ilyen személyes támadásoknak elejét vegyük, indítványozom, szavazzunk Holdassy Gyulának jegyzőkönyvi megrovást.

Helyes! helyes! volt megint a felelet a különben is népszerű Dósa szavaira. Egy-két tagtársra meg éppen dobogni kezdett a padon és a pad alatt, mintegy lábaikkal is igyekezték érzelmeik-

nek kifejezést adni. Egy árva lélek sem kelt a föl-olvasó védelmére, a mi végképen elkeserítette Holdassy Gyulát, úgy annyira, hogy tüntetőleg elhagyta a termet. Erre tizen is jelentkeztek szó-lásra. Az első elmondta a véleményét, mely szerint az önképzőkör 14. §-a értelmében Holdassyt ki kell zárni a kör gyűléseiről, a többi kilencz pedig osztozott az előttük szóló tisztelt tagtárs nézetében. Ennek a nézetben való osztozásnak az lett a következménye, hogy Gyulát egyhangú határozattal kizárták az önképzőkörből. Az elnök pedig, miután hasonló esetek elkerülésére figyelmeztette a kört, bezárta az ülést.

Bélára ez az izgalmas ülés igen kellemetlenül hatott. Egész nap szótlánul járt-kelt a városban, megtette azt, a mi eddig még nem fordult elő nála, hogy nem ment az nap tanítványaihoz és így ebéd nélkül maradt; vacsorára azonban elment a püspöki residentiába. Negyed nyolcz táján, vacsora után a befásított sétatérén maradt. Jól esett neki a katonazene, mely óriási közönséget szokott ott vasárnaponként összecsoportítani. Leült egy padra, a honnét végigláthatta az egész ott nyüzsgő közönséget, de csak a mennyire az alkony félhomálya látni engedé. Annál érdekesebb volt a mozgó tömeg, mennél kevésbbé ismert rá az arcokra. Hogy bókoltak egymásnak, hogy hajlongtak az emberek az udvariasság szabályai szerint! Milyen boldogan nevetgéltek kölcsönös élezeiken! Úgy tetszett Bélának, mintha egytől-egyig csupa boldog ember között volna. Pedig ott is volt elég, ki csak gondúzó, bánatot felejtető szórakozás kedvéért jött oda.

Egyszerre csak egy gyászfiatolos lány surran el előtte, mint a hogy az ember a regényekben szokta olvasni, fekete árnyékként lebegett végig a sétáló közt. Nem nézett se jobbra, se balra, csak haladt előre s mennél sűrűbb lett az ember-tömeg, annál gyorsabbak lettek lépte. Látszott rajta, hogy mennél előbb ki akarna jutni a sétatéréről. Béla, mintha valami villanyos erő lökte volna meg, olyan gyorsan ugrott föl a lány láttára a padról. Tulajdonképpen nem is gondolkozott azon, hogy mit cselekszik, vagy hogy miért teszi azt, a mit épen tesz, hanem egyenesen a gyászruhás lány után sietett. Nem törődött a bámészkodó emberekkel, nem érezte a lökéseket, melyek itt is, ott is osztályrészeül jutottak nagy sietségben, csak a lányt ne veszítse el szeme elől. Ilyen alakot már látott valahol, azok a mozdulatok ismeretesek előtte és nem jutott a világért sem eszébe, hol és mikor?

— Nem, nem hagyom abba a megkezdett utat, mormogá magában, tudnom kell, ki az a lány? Hátha mégis... Nem folytatta, önmagának sem akarta kimondani azt a nevet. Az a gyászruha, az a nagy gyászfátyol, melyet a szellő lebegtetett, nem illenek ő hozzá. A lány befordult a főtérre, Béla utána, a hogy csak bírta a lába, de még mindig csak messziről szemlélhette a lassan-lassan felpislogó petróleumlámpák gyér világosságánál körvonalait. Mikor Béla a főtérre szögellő utcasarokhoz ért, éppen akkor kelt föl a lány a templom lépcsőiről, a hol imádkozott egy-két másodperczig. Abban a biztos reményben, hogy nemsokára megtudja, a mit tudni akart, megkettőzte lépteit, egyet-egyét futott, mikor nem

Utolérte...

látott embert. És utolérte a Rozgonyi-utca 5. számú házábanál.

— Tehát mégis ő lesz, mondá olyan hangon, hogy a lány összerendezve hátranézett.

Ő volt az, Aranka volt az a gyászruhás lány. Anyira meg volt lepődve Béla, mikor ráismert Aranka arcára, hogy önkéntelenül meghátrált, és mielőtt magához térve megszólíthatta volna, eltűnt Aranka a ház kapujában, Gyula földszintes lakásában. Gyula szobájának, a hol már évek óta lakott, külön bejárata volt az udvarról. Anyira gyötörte Bélát a kíváncsiság, hogy nem törődve a társadalmi illemszabályokkal, odasompolygott lábujjhegyen az ablak alá hallgatóni. Végre is, gondolá magában, nekem szabad tudnom, mi történt itt, hogy Aranka, a 15 éves lány, egyedül és gyászruhában jött ide bátyjához.

(Folytatása következik.)

VITAKÉRDÉS OLVASÓINKHOZ.

Hogy lehet megmagyarázni az Odysseia 7. énekének 224. és 225. sorát?

Egyik kedves hívünk érdekes esztétikai, illetőleg lélektani kérdést intéz a «Tanulók Lapja» olvasóihoz, hogy — mint már több alkalommal történt — vitassák meg.

Homéros Odysseijában a 7. ének azt beszéli el, hogy Odysseus bejut Alkinoos királyhoz, s megszerzi az ő és családja jóakarátát. Elpanaszolja milyen szomorú sorsra jutott, hajótörést szenvedett s nem kerülhet haza, pedig

224. «Ιδόντα με καὶ λίποι αἰὼν

κτῆσιν ἐμῆν, θρωῶς τε καὶ ὄψεσσε μέγα δῶμα.

(magyarul: nem bálnám, ha meghalnék is, csak látnám birtokomat, cselédeimet s magastetejű palotámat.)

Első pillanatra feltűnő, hogy nem említi meg sem feleségét, sem egyetlen fiát. Ki van ez fejezve valamiben? Vagy ha nincs, tervszerűen hagyja el azt a költő? Van ennek valami lélektani oka?

A talpraesett feleleteket a «Tanulók Lapja» kivonatossan közölni fogja. A legjobb jutalomban részesül. A beküldés határideje februárius 20-ika.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Diáktemetés. Meghalt egy diák, szemefénye szüleinek, bálványa társainak, szeretett tanítványa a tanároknak. Hogy mennyire szereti az igazi jó ifjút az igazi jó tanár, annak igazolásául ide iktatjuk egy kitűnő tanár sorait, a ki őszintén, fájó szívvel siratja el kedves tanítványát. A levél, melyet követendő példának adunk ki, így hangzik: Igen Tisztelt Kartárs Ur! Szomorú dologról kell értesítenem úgy is, mint a tanuló ifjúság egyik ismert jó barátját, úgy is, mint a «Tanulók Lapja» érdemes szerkesztőjét. Iskolánk egyik legjelesebb tanulója, mondhatnám büszkesége, «Gyakorló iskolánk» (önképzőkörünk) első jegyzője, vagyis hivatása szerint ifjúsági elnöke: Szitányi Elemér 8. oszt. tanuló három heti kínos betegség után vasárnap este meghalt. Temetése kedden, e hó 17-ikén volt, a tanártestület és a tanuló ifjúság részvéte mellett. Halála fájdalommal érintette nem csak tanárait és osztálytársait, hanem iskolánk összes tanulóit, mert szinte bálványa volt kicsinek, nagyoknak, a kikkel csak érintkezett. De legnagyobb veszteséget halála önképzőkörünknek okozott, melynek fiatal lelke egész buzgóságával ragaszkodott, melynek éltető szelleme, tevékeny lelke ő volt, a nélkül, hogy iskolai kötelességét csak egy pillanatra is elhanyagolta volna. Ritka komoly jellemű, e mellett élénk szellemű, viselkedésében szerény és illedelmes, kiváló észtehetsége mellett ernyedetlen szorgalmú ifjú volt Szitányi Elemér, kinek szép jövőjére jogos reménnyel gondolhattak gyászoló szülői, tanárai és fiatal társai, kiknek mindig példaképük volt. Nem túloztam felejthetetlen tanítványom jellemzésében semmit sem, de példás emlékéért méltónak tartom arra, hogy

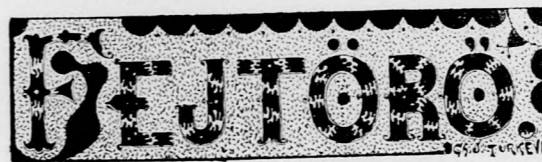
hazánk tanuló ifjúságának részvétebe ajánlja. Ennek szíves közvetítésére kérem föl kedves kartársamat, igaz tisztelettel Pintér Kálmán k. r. tanár.

Legyen áldott az emléke köztetek, azok között is, a kik nem ismertétek, annak az ifjúnak, a ki ilyen szeretettel tudott szerezni, s a kit egy tiszteletreméltó s hivatásának élő nemes lelkü tanár így elsirat.

A budai I. ker. áll. főgimnáziumban jelen iskolai év elején Szavaló-kör alakult meg, mely akkor válik önképzőkörre, midőn a jelenleg hét osztályból álló intézet teljessé fejlődik. Dr. Gyulai Agost tanár avatott vezetése alatt a fiatal társaság buzgón működik, irodalmunk java-termékeinek szavalásában gyakorolván magát. Breyer Jenő és Wiese Gyula VI. o. tanulók Arany «Nagyidai cigányai»-ról és «Zalán futása»-ról értekeztek. A kör elhatározta, hogy belép a Képzőművészeti-, Iparművészeti- és a Kisfaludy-Társulatok pártoló tagjai közé.

Sub auspiciis Regis. A budapesti egyetemen az idén két fiatal embert avatnak sub auspiciis Regis doktorrá: még pedig Zubriczky Aladárt a hittudományi és Navrátil Akost a jog- és államtudományi karon. A doktorrá avatás napját később fogja meghatározni dr. Zsilinszky Mihály közoktatásügyi államtitkár, a ki az ünnepélyen a királyt fogja képviselni.

Székfoglalók. Mult évi 51-ik számunkban méltattuk a pápai ev. ref. főgimnázium önképzőkörének ama régi jó szokását, hogy a bírálók ott «székfoglalót» kötelesek tartani, akárcsak az Akadémiának vagy Kisfaludy-társaságnak egy új tagja. Már Petőfi és Jókai is tartottak ilyen székfoglalót. Pápai tudósítónk írja, hogy az újonnan választott tisztviselők is kötelesek székfoglalót olvasni. Az idén 8 ilyen székfoglaló volt, melyek mindegyike szép hatást ért, de egy-kettő irodalmi színvonalon áll. Sorrend szerint: 1. Bakocs István: «A vallásos elem Tompa Mihály költészetében.» 2. Barsi Károly: «A magyar nemes testőrség.» 3. Burghart István: «Reviczky költészete.» 4. Mócsi Mihály: «Petőfi költészete.» 5. Stern Gyula: «Gyulai Pál forradalmi költészete.» 6. Schor Ernő: «A dráma 36 situációja.» 7. Schreiber László: «A magyar filozofus költők lélektani hatásukban.» 8. Toth Zsigm.: «Jókai Arany emberének jellemzése.»

Jellege: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csizsár József.

Számtani kérdés:

Ha valaki 30.000 koronát tett egy pénzüzetbe oly feltét mellett, hogy abból évenként 1500 koronát kapjon, már ha a százalék 4 korona volt, hány évig húzhatja az említett évi járadékot?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon tónak Dél-Afrika Kazembe országában, melynek lefolyása a Luapula, a Kongo főfolyása? Livingstone fedezte fel 1868-ban.

Történelmi kérdés:

Hogy hívták azon híres kurucz vezért, a ki első volt azok között, kik Rákóczy 1703-iki felhívására fegyvert fogtak? Résztvett Kassa megvászában

1704-ben, ezután Erdélyben működött sok szerencsével s mint dandár-tábornok tért ismét vissza; utolsó csatáit Bottyán tábornok vezérlete alatt a morva háttáron vívta; a katolikus és református katonák közt kitört villongás áldozataként meghalt Nyitrán, 1708 május végén.

Természetrizsi kérdés:

Mi a neve azon rágesáló emlős állatnak, mely 26 czm. hosszú, teste zömök; háta sárgásszürke, hasa fekete, oldalain sárgásfehér foltokkal; farka rövid, szőrös? Pofazaeszkókkal van ellátva; igen mérges, harapós; a földben lakik, hova tavaszra való gabonát hord magának össze; téli álmat alszik.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. január 26.

Az 2. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 30. **Földrajzi kérdés:** Bergen, Norvégia élénk kereskedelmi városa. **Történelmi kérdés:** Huba, a hét magyar nemzetségő egyike. **Természetrizsi kérdés:** Keresztes növények rendje. **Képrejtvény:** Viszontlátás öröme.

Heljesen fejtették meg: Bogdán Ernő, Kosch Károly, Imrey Mihály, Schwarcz Gyula, Muntyán Demeter, László Sándor, Hartmann Mór, Weinberger Arthur, Fejér Aladár, Erdős János, Stein Jenő, Izsák Gyula, Tóth Elek, Schenkenberger József, Ronschetti József, Faragó Sándor, Tyiring Sebestyén, Zubor Imre, Grünhut Gyula, Szadnik Sándor, Kármán Oszkár, Füzü Mihály, Bertalan János, Puskás Endre, Váry Jenő, Botka Andor, Wundszám Sándor, Schwarz Gábor, Szabó István, Mayer Ottó, Vorlíček Frigyes, Balog Imre, Beck István és Pál, Bartók Gábor, Pichler Agost, Pivny Aladár, Pascu Jenő, Nagy Vince, Polniczky Leo, Hendl Ottó, Perényi Péter, Wohlstein Sándor, Sehlesinger Ferencz, Harsca János, Zsided Antal, Benes József, Rapaics Rajmond, Bartók Ernő, Luspay Sándor, Kozelka József, Lendner Jenő, Patek Béla, Fiedler Kálmán, Tivolt Sándor, Lázár Béla, Krausz Elemér, Török Dezső, La Borda Jenő, Vadas Zoltán, Schön István, H. Kiss Pál, Szabó Eerenz, Herresbacher Dénes, Grünfeld Pál, Kirnbann Ferencz, Kósch Károly, Fábán József és Gáspár, Póka Gyula, Benkő Jenő, Hegedűs Tibor, Trummer Árpád, Bagoly Sándor, Veszprémi Jenő, Tyirin Sebestyén, Bátori Hugó, Mayer Ottó, Braun Endre, Nyisztor Albert, Ács Nagy István, Kukuberger Henrik, Hübner János, Makay Emil, Szeremley Cs. Loránd, Blumschein Henrik, Holly Sándor, Orliczky J., Brummer Zoltán, Bergl György, Rácz Sándor, Laufer Rezső és Ödön, Halmi Gyula, Kelemen Imre, Litsek Zoltán, Herczeg Dezső, Börözfily Kálmán, Visnovszky Rezső, Jakabb Gyula, Bohrandt Lajos, Szenyovszky Ferencz, Rechnitzer József, Friedrich Ferencz, Sebők Dezső, Fialovits Béla, Györfly Ernő, Farkas Tivadar, Berger Mór, Kurimay Mihály, Izsák Gyula.

A kitűzött könyvjutalmat, Kisfaludy S. Regék a magyar előidőkből Mayer Ottó előfizetők nyerte el Drezdában, Reichenbach-Strasse 2.

A megfejtéseket legzélszerűbb nyílt levelező-lapon beküldeni.

SZERKESZTŐI TELEFON.

K. K. Kolozsvár. A «Diák természetrajza» nem jelent meg külön kiadásban, ellenben a «Diákszótár» megjelent. — G. S. Zalaegerszeg. A sakktábla megbetűzése nagyon egyszerű. A vízszintes mezők sorai balról jobbra betűkkel, a függőleges mezők sorai alulról fölfelé számokkal vannak jelölve. A számítás mindig fehér állásától kezdődik.

	a	b	c	d	e	f	g	h
8	a8	b8	c8	d8	e8	f8	g8	h8
7	a7	b7	c7	d7	e7	f7	g7	h7
6	a6	b6	c6	d6	e6	f6	g6	h6
5	a5	b5	c5	d5	e5	f5	g5	h5
4	a4	b4	c4	d4	e4	f4	g4	h4
3	a3	b3	c3	d3	e3	f3	g3	h3
2	a2	b2	c2	d2	e2	f2	g2	h2
1	a1	b1	c1	d1	e1	f1	g1	h1

Fehér

K. királyt, V. vezért (királyné), B. bástyát, F. futárt, H. huszárt jelent, míg a gyalogok csak mezőik számával vannak jelölve, e2—e4 azt jelenti, hogy az e mezőn álló gyalog két mezővel előre lép. Hg1—f3: hogy a g1-en álló

huszár f3 mezőre ugrik. A X jegy kiütést jelent, pl. eX4d5. 0—0 és 0—0—0 a bástyázást (rochade) jelentik, még pedig az előbbi a rövid, az utóbbi a hosszú bástyázást. Ennyi az egész. — V. R. Az Akadémia helyesírási szabályai megjelentek és kaphatók Nagel Ottónál 20 kr-ért. — G. K. Bpest. A világot sem alkalmatlanodik! Mindég örömmel látjuk sorait. Várjuk az ígért dolgozatot, mely kétség-telenül élénk, könnyed előadásban lesz megírva. — P. J. Pápa. 1. A Képzőművészeti társulat helyisége a Műcsarnokban van, lapjának «Műcsarnok» a címe Ambrozovics Dezső szerkeszti. Pengetik-e önképzőkörükben a művészet kérdését? 2. A Nyelvőr szerkesztősége a Newyork-palotában van. — P. J. Pápa és M. D. Debreczen. A tudósítást legközelebbi számunkba beveszszük. Üdvözlét. — K. S. Trencsén. Forduljon egyenesen az illető kereskedőhöz. — Halmi Gy. Budapest. Látogasson el vasárnap d. e. 11 órákor a szerkesztőségbe. — K. Gy. Losonc. Az önök önképzőköre pusztán szavalással foglalkozik? — B. K. Sopron. 1. Taine híres angol irodalomtörténetét Csiky Gergely fordította magyarra, hat kötetet foglal el az Akadémia kiadványai közt. 2. Arany László összes költeményei (Gyulai Pál előszavával, melyből részletet közöltünk) ép most jelentek meg a Franklin-Társulatnál. — Sch. F. Pécs. 1. Már azt mi vagyunk hivatva eldönteni, hogy minta-programm volt-e, vagy sem. Ezt pedig éppenséggel nem nevezhetjük annak. 2. Jutalomkönyvet fog kapni. — Sz. S. Léva. A kértett intézetet nem ösmerjük. Forduljon Oláh Gábor debreczeni főgimnáziumi tanulóhoz; ki szívesen ad fölvilágosítást. — Wundszám Sándor előfizetünk 5 forintot érő nagy bélyeges albumát 2 forintért hajlandó eladni. A venni szándékozók forduljanak hozzá. Zomborba. — G. K. Budapest. Megkaptuk, bevált, mihamar hozzuk. Köszönjük. — A hiányzó számokat a kiadóhivaaltól kell kérni.

Alapítási év 1868.

Eddig 3194 hallgató.

A m. k. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 6390. sz. rendelete szerint állami ellenőrzés alatt álló

Katonai előkészítő iskola

(Igazgató: Fissinger Jenő ny. százados.)

Budapest, V., nagykorona-utca 13. szám.

Évenként következő előkészítő tanfolyamokat rendez: az egyéves önkéntesi szolgálatra képesítő vizsgálat részére:

I. Január hó 2-től június hó végeig, szeptember hó 2-től február hó végeig 6 havi tanfolyamot, magasabb előkészítéssel bíró jelölteknek.

II. Szeptember hó 2-től június hó végeig 10 havi tanfolyamot, csekély előkészítéssel bíróknak.

III. Előkészítő-tanfolyam a tartalékos-tiszti- és a tényleges hadapródi-vizsgálat számára.

IV. Előkészítő-tanfolyam az összes katonai képzőintézetekbe való felvétel céljából.

8024
Prospektus és fölvilágosítások díjtalanul

Bekötési tábláink

elkészültek és a «Tanulók Lapja» kiadóhivatalától Budapesten megrendelhetők. Annak a ki a bekötési tábla árát 80 kr. utalványon a kiadóhivatalba előre beküldi, a kiadóhivatal bérmentve küldi meg. Oly városokban, hol rendes könyvkereskedés van, ez is szívesen meghozatja.

Ajánljuk e bekötési táblákat mindazoknak, kiknek a Tanulók Lapja egész évfolyama birtokában van: izlésesek, egyszerűen szépek, illők egy szép és komoly ifjusági laphoz.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Bélyeggyűjtők figyelemébe.

Faludi Zsigmond levélbélyegkereskedő
Budapest, VII., Erzsébet-körút 28.

Kivonat a nagy árjegyzékből.

Levélbélyegsorozatok:					
Minden sorozat csak különböző levélbélyegeket tartalmaz.					
db	fillér	db	fillér	db	fillér
10	Aegyptom	30	5 Guatemala	35	6 Perzsia
15	Amerikai Egyes.	30	3 Hawaii	40	10 Portugál
3	Azores Vasco.	35	4 Hongkong	25	7 Queensland
4	Barbados	25	10 Japán	20	3 St. Lucia
5	Bolivia	35	5 Jöreményfok	15	6 Transvaal
10	Brazília	35	5 Natal	40	3 Trinidad
5	Görögország Olymp.	20	8 Nyugat-	5	Tunisia
3	Grenada	20	Áusztrália	30	5 Victoria

Nagy képes árjegyzék levélbélyegzeiről, bélyegalbumokról, képes levelezőlap-különlegességekről stb. ára 30 fillér. 2 koronán felüli rendelésnél árjegyzék ingyen és bérmentve.

Megveszek használt régi levélbélyegeket.

Vidéki megrendeléseket nonstop és gyorsan eszközölök.

The Berlitz School Languages

Erzsébet-körút 15 II.

FELNÖTTEK RENDSZERES OKTATÁSA
(tanfolyamok nagyobb gyermekek részére)

francia, angol, magyar, német és olasz nyelvben s elegendő számú tanulók esetén a spanyol, orosz, cseh és román nyelvben.

A Berlitz-iskolában a tanuló az első leckétől fogva csakis a megtanulandó nyelven beszél és csakis azt hallja.

Mindegyik tanár csupán saját anyanyelvén oktat.

Oktatás reggeli 1/2 8 órától esti 1/2 10 óráig.

Berlitz-iskolák még 60 nagyobb európai és amerikai városokban vannak.

8025
Prospektusok ingyen és bérmentve kaphatók.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre ... 1 ft 20 kr.	DE RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... 2 ft 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		KIADÓHIVATAL:
Egész évre ... 4 ft 80 kr.	Megjelenik minden vasárnap.		Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
			Kéziratokat nem adunk vissza.

LESZNEK IFJUSÁGI ELŐADÁSOK.

(*) Azoknak a cikkeknek, melyeket lapunk mult évi folyamának 46. és 47-ik, s a folyó év 3-ik számában közöltünk, nem maradt el hatásuk.

A Nemzeti Színháznak minden nemes, hasznos és üdvös dolog iránt fogékony intendánsa, gróf Keglevich István, és igazgatója gróf Festetics Andor lapunk szerkesztőjével érintkezésbe léptek, hogy a T. L.-ban érintett terv alapján miként volna lehetséges az ifjuság számára külön színi előadásokat rendezni.

Örömmel jelezhetjük, hogy az intéző körök nem csak hajlandók az ifjuság számára színi előadásokat tartani, hanem azt készségesen meg is fogják tenni, és még többet is tesznek annál, a mit mi kívántunk, hogy t. i. vasárnap délután legyenek ezek az előadások. Mivel a vasárnap délutáni előadásokat a nagy közönség is szívesen látogatja, mert fél áron élvezheti a többnyire klasszikus darabokból álló műsort, s így ott megfosztani nem lehet; de meg éppen a látogatottság következtében az ifjuságnak nem jutna annyi hely, a mennyire szükség volna: a speciális ifjusági színi előadások úgy vannak tervezve, hogy azokat valamely hétköznapon, például esütörtökön tartják meg, természetesen a nagy közönségkizárással csak a tanuló ifjuság számára.

Hogy ezek az előadások a színháznak kárt ne okozzanak, természetes dolog, hogy csak abban az esetben tarthatók meg, ha az ifjuság aztán komolyan el is jár azokra tanulni. A helyarákra vonatkozólag valamely egységes ár megállapítása van tervbe véve olyképen, hogy telt ház esetére mintegy száz szegény tanulónak ingyen hely is jutna, a mely helyeket természetesen az összes

fővárosi középiskolák szegény diákjai között osztának meg.

A Nemzeti Színház vezetőségének minden esetre próbát kellene tenni mielőbb, hogy meggyőződést szerezzen a felől, hogy az ifjuság tényleg eljárna-e az ilyen tisztán az ő számára tartandó előadásokra, a melyeken azok a darabok kerülnének színre első sorban, a melyeket mint kiváló drámákat az iskolában is olvasunk és fejtegetünk. Mert, ha az ifjuság érdeklődése csekélynek mutatkoznék, akkor nem érdemel az ifjuság semmit, akkor nincs szükség arra, hogy számára valamit kérjünk, vagy kieszközöljünk; akkor nem azok lesznek a hibások, a kik nem tesznek érte semmit, hanem ő maga, a ki nem akarja a neki nyújtott előnyöket fölhasználni.

Ezek a tervbe vett előadások oly módon tartatnának meg, hogy közvetlen az előadás megkezdése előtt a színpadon valamely író vagy tanár az előadandó darabról rövid méltatást tartana, a melyben kiemelné a különösen figyelemre méltó mozzanatokot, rámutatna azokra a részekre, a melyek a darab jellemzésére vonatkozólag fontosak, elmondaná a reá vonatkozó tudnivalókat stb. Így aztán valósággal tanulságos lesz az előadás és csak így válik valóban kiegészítő részévé a tanításnak s az iskolai oktatásnak.

A tervbe vett dolog, hanem minálunk Magyarországon új is, — és mi hiszszük, hogy ha sikerül, nagy jelentőségű lesz középiskolai oktatásunk történetében is.

Ha nálunk, a fővárosban beválik, ugyanezt átplantálni a vidékre is, már nem lesz nehéz feladat.

Mi erősen bizunk, hogy végre már csakugyan hajnalodik.